

Azië, China en de wereldeconomie

Spectaculaire en aanhoudende groei in Azië, vooral in China, heeft als gevolg dat de lang bestaande economische suprematie van de hoge inkomenslanden wordt aangetast. Echter, er ontstaan tegelijkertijd nieuwe en onverwachte onevenwichtigheden in de wereldeconomie, die andere problemen genereren.

De recente spectaculaire opkomst van Aziatische economieën, in het bijzonder die van China (de Draak) en India (de Olifant) met hun aanhoudend zeer hoge groei, brengt niet alleen verbazing onder vooral Westerse economen en beleidsmakers teweeg, maar ook een lichte vorm van verontrusting, aangezien deze ontwikkeling de huidige balans in de wereldeconomie zou verstoren. Echter, in plaats van het huidige fenomeen te beschouwen als destabiliserend, lijkt het groeiende belang van de Aziatische economieën juist een veeljarige onevenwichtigheid in de wereldeconomie voor een deel op te heffen. Een klein aantal landen bezat (en bezit nog steeds) het grootste deel van de welvaart in de wereld, maar de dominantie van OECD-landen lijkt nu enigszins te worden betwist (tabel 1).

Er zijn ook drie nieuwe en redelijk onverwachte onevenwichtigheden die recentelijk zijn ontstaan. Ten eerste hebben sommige OECD-landen, vooral de VS, grote en snel groeiende tekorten op de lopende rekening van de betalingsbalans, die zelfs endemisch zijn geworden sinds het begin van deze eeuw, terwijl andere landen, zoals Duitsland en Japan, maar ook China, juist grote overschotten kennen. Ten tweede, een kleine groep landen, maar vooral China en Japan, beschikt over meer dan tweederde van de totale internationale reserves. Ten derde, de ongekend snelle economische

groei en toegenomen importvraag van China en India beïnvloedt de markten voor energie en andere primaire goederen sterk, waarbij de prijzen omhoog worden gedreven. Dit artikel zal het groeiende belang van Azië in de wereldeconomie, en de veranderende aspecten van de mondiale balans, analyseren aan de hand van recente data. Allereerst zal de gedeeltelijke wijziging in de huidige onevenwichtigheid in welvaart aan de orde komen, waarna de drie nieuwe onevenwichtigheden worden geanalyseerd.

De draak en de olifant lopen voorop
Terwijl Japan enkele decennia lang de grootste Aziatische economie was, is de economie van China, gemeten in koopkrachtpariteit (PPP), nu al twee keer zo groot. De Verenigde Staten is zijn mondiale dominantie aan het verliezen aan China en India en tekende in 2004 voor 28,7 procent (wisselkoers gebaseerd) van het mondiale bnp. Echter, gemeten in koopkrachtpariteit (PPP), is dit nog slechts 20,8 procent. Volgens die standaard waren de Japanse en Chinese economieën samen even groot als die van de VS, terwijl de combinatie van China en India maar net iets kleiner was (tabel 1).

Natuurlijk domineert de OECD nog altijd het grootste deel van het mondiale bnp, en zijn de inkomensverschillen nog heel groot. In 2004 was de verhouding van gemiddeld inkomen per hoofd van de bevolking tussen de VS, China en India 62:2:1, terwijl dit in koopkrachtpariteit nog 13:2:1 was. Desondanks lijkt de traditionele inkomensonevenwichtigheid nu deels te worden hersteld, in ieder geval als de bnp's van de opkomende economieën met die van de OECD-landen worden vergeleken.

De grondslag van deze verschuiving naar een groter Aziatisch aandeel in de wereldeconomie is de groei van het Aziatische continent

---

MAX SPOOR EN KOEN VOOREND
Universitair hoofddocent en onderzoeksassistent aan het Institute of Social Studies (ISS)

tabel 1

mondiale bnp (OECD + ontwikkelingslanden) in 2004

	bnp (biljoen dollar)	bnp (biljoen dollar PPP)	bnp per hoofd (dollar)	bnp per hoofd (dollar PPP)
Alle ontwikkelingslanden	8.346,50	24.127,90	1.685	4.775
Minst ontwikkelde landen	257,30	990,70	355	1.350
Arabische Staten	852,20	1.755,00	3.054	5.680
Oost-Azië en de Pacific	3.608,40	11.327,50	1.921	5.872
Latijns-Amerika en het Caribische gebied	2.028,00	4.350,20	3.755	7.964
Zuid-Azië	1.041,30	4.650,60	697	3.072
Afrika beneden de Sahara	498,50	1.327,50	731	1.946
Centraal- en Oost-Europa en het GOS	1.499,10	3.545,00	3.722	8.802
OECD	33.031,80	32.007,90	2.8453	2.7571
Hoge inkomenslanden in OECD	31.561,50	29.492,00	3.4249	3.2003
Wereld	40.850,40	55.970,30	6.588	8.833
Verenigde Staten	11.711,80	11.651,10	39.883	39.676
Japan	4.622,80	3.737,30	36.182	29.251
China	1.931,70	7.642,30	1.490	5.896
India	691,20	3.389,70	640	3.139

Bron: UNDP (2006)

(met uitzondering van Japan), die constant veel hoger is dan die in de OECD-landen. De spectaculaire groei van de verschillende delen van Azië komt goed naar voren in figuur 1. Het bnp van Azië groeide tussen 2001 en 2006 met gemiddeld 6,4 procent per jaar, terwijl dat in Japan, de VS en de EU respectievelijk slechts 1,7, 2,7 en 1,8 procent was. De regio Oost- en Zuid-Azië, groeide zelfs met 6,8 procent per jaar. Dit is een fenomeen van het laatste decennium, behalve voor China en Vietnam, die al veel langer zo snel groeien. Vooral de Centraal-Aziatische landen die zijn ontstaan na het opbreken van de voormalige Sovjet-Unie kenden in deze laatste periode een spectaculaire groei (van meer dan tien procent), terwijl de groeicijfers van Oost- en Zuid-Azië voortdurend tussen zes en acht procent liggen, ook veel hoger dan in de OECD-regio. Azië, in het bijzonder China en India, is al enige tijd de drijver van mondiale economische groei, en verandert de mondiale handelspatronen en stromen. China is de fabriek van de wereld geworden, zoals Manchester dat was tijdens de eerste industriële revolutie. Tegelijkertijd heeft India zich ontwikkeld tot

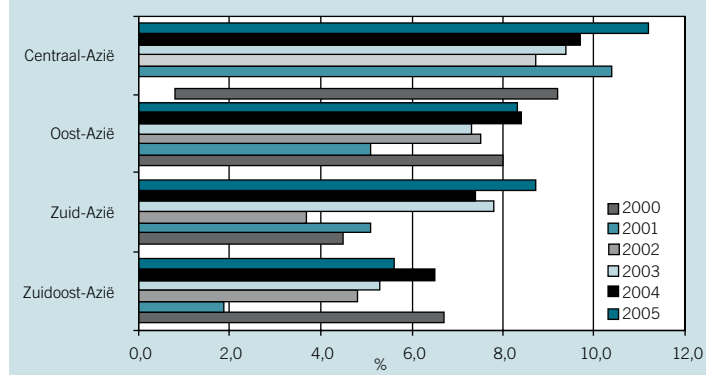
's werelds dienstencentrum, vooral in de IT-sector, en beiden lijken nu al de stap te maken naar hightech exportproducten, eerder dan was verwacht.

De spectaculaire groei van Aziatische handel

De patronen in de wereldhandel zijn in een heel kort tijdsbestek drastisch veranderd. In 1973 hadden Europa, Noord-Amerika en ander geïndustrialiseerde landen respectievelijke aandelen in de totale wereld-

figuur 1

Groei van bnp in Azië (procent per jaar)

Bron: ADO (Verscheidene edities)

handel van 50,3, 19,1 en 9,6 (samen 79,0) procent. Dit bleef vrijwel ongewijzigd tot 1998, toen deze aandelen slechts iets kleiner waren, namelijk 47,4, 18,6 en 9,5 (samen 75,5) procent (Ocampo en Martin, 2003). De hoge inkomens landen hadden in 1998 een aandeel van 75,8 procent in mondiale goederenexporten, maar in 2003 was dit aandeel gedaald tot 64,9 procent, bijna geheel verklaarbaar door de groeiende aanwezigheid van China. Terwijl de exporttoename vanuit de lage- en middeninkomenslanden vooral wordt geabsorbeerd door landen uit dezelfde categorie, groeide ook de export naar hoge inkomens landen van 17,0 tot 20,9 procent. Deze export is blijven groeien in de meeste recente jaren, en als de dienstensector in beschouwing zou worden genomen, is de verandering in handelspatronen nog duidelijker waarneembaar. De omvang en constante groei van de Chinese export is fenomenaal, vooral gezien het feit dat China in de zestiger jaren nog een zeer geïsoleerde economie was. Terwijl de Aziatische Tijgers de eerste stappen zetten naar exportgeleide groei, was de Chinese groei nog merendeels endogeen, vooral gedreven door lokale investeringen en gezinsspaargelden (vooral na de landhervorming in het begin van de tachtiger jaren). Tegen het begin van de negentiger jaren begonnen buitenlandse investeringen het land binnen te stromen, maar dit was vooral een reactie op en geen oorzaak van de aanhoudende sterke groei (Spoor, 2006). Echter, al snel werden de buitenlandse investeringen veel belangrijker, vooral als motor in technologie-intensieve productiesectoren.

Sinds die tijd volgde China een strategie van exportpromotie (in plaats van liberalisatie van de handel). De export werd de motor van de Chinese groei, terwijl importprotectie geleidelijk afnam om China voor te bereiden op het WTO-lidmaatschap, wat in 2001 ge-

De omvang en constante groei van de Chinese export is fenomenaal, vooral gezien het feit dat China in de zestiger jaren nog een zeer geïsoleerde economie was

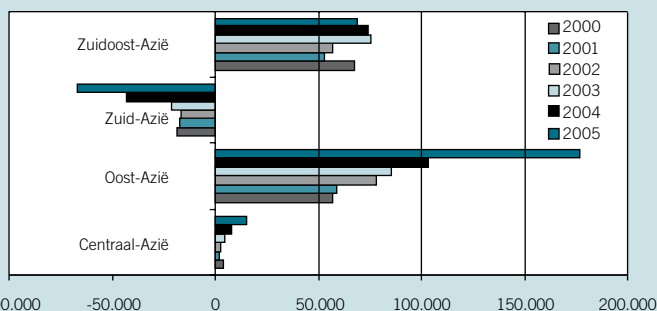
schiedde (Anderson, Huang en Ianchovichina, 2004). Sinds midden-negentiger jaren, zijn de groeicijfers van Chinese export (en in haar kielzog ook die van India) hoger dan die van alle andere landen. In 2003 en 2004 was dit zelfs boven de dertig procent per jaar. De Chinese import groeide met gemiddeld twintig tot dertig procent in de jaren 2002–2004. Voor India was dit rond de tien tot twintig procent (UNCTAD, 2005). Door de sterk toegenomen export (en de minder sterk toegenomen import) kennen bijna alle landen in de regio een sterk overschot op de handels-

balans (zie figuur 2). Alleen in Zuid-Azië ziet men juist een steeds groter handelstekort, veroorzaakt door India. Dit komt onder andere door het veel kleinere aandeel van de zware industrie in de economie dan in China en de Tiggereconomieën, met daardoor een grotere afhankelijkheid van de import van halffabricaten. Echter, over het geheel genomen, is de ontwikkeling van de handelsbalans spectaculair in vergelijking met andere ontwikkelingsregio's. Alleen Latijns-Amerika is in dezelfde categorie, maar deed er aanzienlijk langer over dit te bereiken.

De samenstelling van de exportportfolio's verandert duidelijk in Oost- en Zuid-Azië, die nu de transitie maken naar goederen met hogere toegevoegde waarde, en veel minder primaire goederen, terwijl dat soort exporten nog altijd dominant zijn in de exportportfolio's van bijvoorbeeld Afrika en West-Azië. Het aandeel van energiegrondstoffen in de totale export bedroeg bijvoorbeeld in 1999-2003 slechts 4,9 procent, terwijl dit in Afrika 50,6 procent was, en zelfs 72,2 procent in West-Azië. Het aandeel van industriële export in Oost- en Zuid-Azië is uitgegroeid tot 84,8 procent in dezelfde periode, indrukwekkend vergeleken met de 23,0 procent van Afrika, 21,0 procent van West-Azië en 56,6 procent van Latijns-Amerika (UNCTAD, 2005). Deze transitie in Oost- en Zuid-Azië, vooral gedreven door de

figuur 2

Handelsbalans in Azië (miljoen US dollars)

Bron: ADO (Verscheidene edities)

imposante ontwikkeling van industriële export in China, vond sneller plaats dan ooit tevoren, in welke ontwikkelingsregio ook.

Nieuwe globale onevenwichtigheden

Met de opkomst van Azië als economische grootmacht, zijn er drie nieuwe onevenwichtigheden ontstaan in de wereldeconomie. Ten eerste, door de toename van de handel, en vooral van de export, in de Oost-Aziatische regio hebben sommige landen, zoals China, Japan, Singapore en Zuid-Korea, grote en stijgende overschotten op de lopende rekening. Daarnaast zijn er een aantal Europese landen, in het bijzonder Duitsland, Noorwegen, Zweden en natuurlijk Zwitserland met grote overschotten. Alle genoemde landen hadden gezamenlijk een overschot van 461 biljoen dollar in 2004, en zelfs 752 biljoen dollar in 2006 (IMF, 2004; 2007). Ook Rusland, dat profiteert van hoge olie- en gasprijzen kan worden toegevoegd aan dit rijtje.

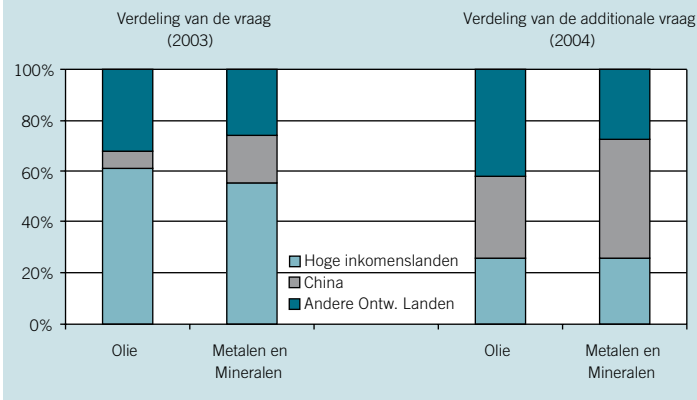
Daartegenover staat een klein aantal Westerse landen die kampen met grote en groeiende tekorten op de lopende rekening, te weten de Verenigde Staten, Spanje, Groot-Brittannië, Australië en Italië. In 2004 hadden deze vijf landen reeds een gezamenlijk tekort op de lopende rekening van 758 biljoen dollar, terwijl dat in 2006 opgelopen was tot 1.115 biljoen dollar. De Verenigde Staten vertegenwoordigde alleen al een tekort van 631 biljoen dollar in 2004, wat in 2006 zelfs 857 biljoen dollar was geworden (IMF, 2004; 2007).

Daarnaast is er een aan de lopende rekening gerelateerde, maar daarvan verschillende onevenwichtigheid ontstaan. Internationale reserves komen in toenemende mate exclusief in de handen van China en Japan, namelijk rond tweederde van het mondiale totaal. In feite zijn er nu enorme dollarreserves in Azië die het tekort op de lopende rekening van de Verenigde Staten financieren (McKinley, 2006). Geld stroomt naar de economie die het objectief gezien, het minste nodig heeft.

Internationale reserves komen in toenemende mate exclusief in de handen van China en Japan, namelijk rond tweederde van het mondiale totaal

figuur 3

Toegenomen vraag van ontwikkelingslanden (2003-04)

Bron: GDF (2005)

Tenslotte beïnvloedt China, en in mindere mate India, sterk de huidige extra vraag op de wereldmarkt naar olie, metalen en mineralen, en primaire agrarische goederen, zoals graan en sojabonen (voornamelijk geproduceerd in de Verenigde Staten en Brazilië). China heeft een groot aantal bilaterale verdragen met Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen getekend, om de toekomstige behoefte aan energie en andere grondstoffen veilig te stellen. India is nu nog minder geïndustrialiseerd dan China maar zal over vijf tot twintig jaar mogelijk een soortgelijke behoefte hebben. Het is daarom te verwachten dat de vraag naar energiebronnen en andere primaire goederen voorlopig zal blijven stijgen, totdat de groei van infrastructurele en industriële investeringen in China zal afnemen of zelfs stabiliseren (ADO, 2006). In figuur 3 is te zien dat China's vraag naar olie in 2003 7,0 procent van de totale vraag bedroeg, terwijl dit al 19,1 procent was voor metalen en mineralen.

Echter, in 2004 was China's additionele vraag naar olie 31,2 procent van het totaal, en de additionele vraag naar metalen en mineralen zelfs 47,0 procent. Op het ogenblik neemt de vraag van China op deze markten alleen maar toe, een belangrijke factor in de sterke prijsverhogingen in de olie, metalen, en mineralenmarkten.

Conclusies

Eenzijds herstellen de economische ontwikkelingen in Azië gedeeltelijk de langdurige onevenwichtigheid in de verdeling van welvaart in de wereldeconomie. Sterker nog, China en India hebben de potentie de Verenigde Staten binnen een paar decennia voorbij te streven en de grootste economieën ter wereld te worden, hoewel het inkomen per hoofd van de bevolking nog steeds ver achter zal blijven liggen. Anderzijds zijn er recentelijk nieuwe mondiale onevenwichtigheden ontstaan.

De meest zorgelijke is de nieuwe tweedeling tussen landen met grote overschotten en landen met grote tekorten op de lopende rekening van de betalingsbalans. In theorie is er geen probleem zolang de lopende rekeningen op de handelsbalans en de kapitaalbalans in evenwicht zijn, maar de realiteit is niet zo simpel (McKinley, 2006). De onevenwichtigheid voert de druk op de dollar op. Echter, de Verenigde Staten betoogt nu dat China haar munteenheid moet appreciëren om het gat op de bilaterale handelsbalans te kunnen verminderen. Dat laatste zal alleen stapsgewijs gebeuren, omdat China haar export niet in gevaar wil brengen. Het gevolg is een vreemde situatie waarin omgekeerde financiële stromen plaatsvinden, van arme naar rijke landen, en voornamelijk naar de Verenigde Staten, waardoor andere ontwikkelingslanden minder toegang hebben tot deze financiële stromen (McKinley, 2006; Izurieta en McKinley, 2006).

De genoemde nieuwe onevenwichtigheden hebben ook als gevolg dat de afhankelijkheid van China (en India) voor een groot aantal landen toeneemt. Aan de ene kant betekent het grotere inkomsten voor de landen die primaire goederen exporteren, maar aan de andere kant kan dit tot *dutch disease*-effecten leiden die het moeilijker maken voor deze landen om te kunnen concurreren in industriële exportmarkten. Argentinië en Brazilië zullen, nog meer dan ze nu al zijn, de voornaamste leveranciers van agrarische producten voor China worden. Voor ontwikkelingslanden die armer zijn, en deze goederen moeten importeren, zal het echter zwaar weer worden, vanwege duurdere importen.

Voor de OECD-landen is de opkomst van de Draak en de Olifant een combinatie van bedreigingen en kansen. De stijgende prijzen op de grondstoffenmarkten is negatief (hoewel het ook leidt tot meer noodzaak om alternatieve energiebronnen te gebruiken), en de groeiende concurrentie van de grote industriële exporten vormt een bedreiging. Echter, de importvraag neemt ook toe, en er liggen veel kansen voor technologie-export, buitenlandse investeringen, en voor een groeiend marktaandeel in financiële en verzekeringsmarkten in Azië.

LITERATUUR

- Anderson, K., J. Huang en E. Ianchovichina (2004) Will China's WTO accession worsen farm household incomes? *China Economic Review*, (15), 443-456.
- ADB (2005, 2006, 2007) *Asian Development Outlook*. Manila: Asian Development Bank.
- IMF (2007) *World Economic Outlook Database*. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2007/01/data/index.aspx>
- IMF (2004) *World Economic Outlook Database*. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2004/02data/index.htm>
- Izurieta, A. en T. McKinley (2006) *Addressing Global Imbalances: A Development Oriented Policy Agenda*. Brasilia: UNDP Poverty Centre.
- McKinley, T. (2006) *The Monopoly of Global Capital Flows: Who Needs Structural Adjustment Now?* Brasilia: UNDP Poverty Centre.
- Milanovic, B. (2005) *Worlds Apart: Measuring International and Global Inequality*. Princeton: Princeton University Press.
- Ocampo, J. A. en J. Martin (red.) (2003) *Globalization and Development. A Latin American and Caribbean Perspective*. Stanford University Press, voor ECLAC en de Wereldbank.
- Spoor, M. (2006) Crecimiento y Desigualdad Regional en los Dragones Asiáticos: Una Comparación entre China y Vietnam. In: M. Spoor en S. Golden (2006) *Regionalismo y Desarrollo en Asia: Procesos, Modelos y Tendencias*. Barcelona: CIDOB met Ediciones Bellaterra, 167-186.
- UNCTAD (2005) *Trade and Development Report*. Geneva: United Nations Commission for Trade and Development.
- UNDP (2006) *Human Development Report 2006*. New York: United Nations Development Program.

